

Saksbehandler: Stephanie Dietrich

Saksdokumenter

Utkast til samtaledokument U.off. (internt notat) (vedlagt)

Dialog mellom DELF og Dnk:

I FELLESSKAP: Sammen som lutherske kirker i Norge

Sammendrag

Til prosessen:

Det vedlagte samtaledokumentet er resultatet av dialogen mellom Den evangelisk-lutherske Frikirken og Den norske kirken. Dialogen har pågått i ca. 1 år. Dialoggruppen har hatt 3 møter. Gruppen regner med at vi nærmer oss en avslutning av prosessen. Dialoggruppen regner med å ha et siste møte i september. Etter det skal saken sendes til høring, og eventuelt presenteres for Kirkemøtet 2007 for endelig vedtak.

Til innholdet:

I og med at begge kirkesamfunn har det samme bekjennelsesgrunnet, og begge kirker er medlemmer av LVF, er det ingen store kirkesplittende dogmatiske forskjeller mellom våre kirkesamfunn.

Dokumentet forsøker derfor heller ikke å gå inn i det som måtte være av teologiske forskjeller mellom kirkesamfunnene, siden forskjellene prinsipielt ikke oppfattes som kirkesplittende. Det er allikevel behov for avklaring av en del *praktiske, kirkerettslige forhold*, en redegjørelse i forhold til *våre kirkers historie* og en *teologisk drøftelse i forhold til embetsforståelsen*. I denne sammenhengen byr forståelsen av eldstetjenesten og tilsynstjenesten på en del teologiske utfordringer.

I det vedlagte utkastet til samtaledokument har man derfor ikke kommet frem til en konklusjon på disse punktene fra Den norske kirkes side (jfr. Side 8- 2 tekstforslag). Muligens kan det ligge en utfordring fra Den norske kirkes side til Frikirken om å reflektere over hvorvidt det kunne være mulig å revidere noe av deres praksis når det gjelder ordinasjon, ved at tilsynsmann foretar alle ordinasjoner til det kirkelige embete, i stedet for lokal pastor.

Selve *forlaget til avtaletext* er langt på vei skrevet på grunnlag av andre kirkelige avtaler Den norske kirke har undertegnet (Porvoo, Nådens Fellesskap). I Felleserklæringens punkt 6 fremheves det betydningen av det allmenne prestedømme og lekt engasjement i begge våre kirkesamfunn. Her skjer det en noe annen vektlegging enn i tidligere avtaler vi har inngått.

Det kan vurderes om man i dokumentet fra Den norske kirkes side kunne vært enda mer tydelig når det gjelder innsikt i de mer negative sidene av vår felles historie, der Dnk bærer en del skyld.

Mellomkirkelig råd bes om innspill til den pågående prosessen og dokumentets innhold.

Forslag til vedtak

Mellomkirkelig råd tar sakene til orientering.

”I FELLESSKAP”

Sammen som lutherske kirker i Norge

Samtaledokument

Det er med glede vi nå legger frem resultatet fra dialogen mellom Den Evangelisk Lutherske Frikirken og Den norske kirke.

Gjennom samtalene har vi fått bekreftet at våre kirker står sammen i tro og bekjennelse. Som lutherske kirker i Norge har vi del i den samme åndelige arven fra oldkirken, reformasjonen og frem til vår tid.

Begge våre kirkesamfunn har sitt grunnlag i troen på den treenige Gud, og vi slutter oss samlet om den reformatoriske erkjennelsen av menneskets frelse av nåde alene (sola gratia), i troen alene (sola fide), gjennom Kristus alene (solus Christus).

Tradisjonen og dens tolkning gjennom historien er underlagt Skriften (sola Scriptus), som er veileder i tro og liv.

1. Bakgrunn for samtalen

Som lutherske kirker i Norge, lever vi side om side i et stadig mer multikulturell og multireligiøs samfunn. Spørsmål om organisering og struktur, om kirkelig ledelse og forholdet til statsmakten, er årsaker til at vi i dag er to kirker. Hvordan er forholdet mellom våre kirker i dag?

Både på lokalt plan og på nasjonalt plan opplever vi et godt samarbeid mellom våre kirkesamfunn.

Allikevel er det fortsatt en del ulikheter mellom våre kirkesamfunn, og ikke minst en del usikkerhet knyttet til kirkerettslige spørsmål.

Under arbeidet med dette dokumentet oppdaget vi at skillelinjene mellom våre kirker først og fremst videreføres i kirkesamfunnenes kultur og tradisjoner. Læremessige uenigheter som finnes, går like mye innad i våre kirkesamfunn som mellom våre kirkesamfunn. De er derfor i all hovedsak ikke gjort til gjenstand for drøfting i dette samtaledokumentet.

Samtalen har ført til bedre kjennskap til våre kirkers tradisjon, historie og selvforståelse.

Det finnes ingen grunnleggende dogmatisk uenighet mellom våre kirker. Begge kirker bygger sin selvforståelse på det lutherske læregrunnlaget i Skrift og bekjennelse.

Forskjellen mellom kulturen og de forskjellige tradisjoner og organisasjonsformer som finnes i våre kirkesamfunn, er ikke til hinder for at våre kirker kan leve side om side som lutherske søsterkirker i Norge i nært samarbeid og gjensidig berikelse.

I samtalen ble det tydelig at det først og fremst er spørsmål av kirkerettslig karakter som trenger en nærmere avklaring. På lokalplanet, der våre menigheter lever side om side, kan det oppstå en del spørsmål av praktisk karakter. Dette dokumentet ønsker å gi et bidrag til en avklaring av disse spørsmålene.

2. Felles læregrunnlag

Begge våre kirkesamfunn er kirker innenfor den lutherske tradisjonen. Vi har det samme bekjennelsesgrunnlag, Den Hellige Skrift og de oldkirkelige bekjennelsene (Apostolicum, Nicaenum, Athanasianum), Confessio Augustana og Luthers Lille Katekisme. Ved siden av bekjennelsen til en hellig allmenn kirke i tredje trosartikkel, kan også CA VII tydeliggjøre enheten mellom våre kirker på tross av våre ulikheter:

”Videre lærer de at det alltid vil bestå en hellig kirke. Men kirken er de helliges samfunn, hvor evangeliet læres rent og sakramentene blir rett forvaltet.

Og til kirkens sanne enhet er det tilstrekkelig å være enig om evangeliets lære og sakramentenes forvaltning. Men det er ikke nødvendig at man alle steder har de samme menneskelige overleveringer, eller former og seremonier som er anordnet av mennesker. Som Paulus sier: "En tro, en dåp, en Gud og alles Fader" osv. Ef 4,4-5." (Confessio Augustana VII)

Vi er også begge medlemmer i Det Lutherske Verdensforbund, har alter- og prekestolfellesskap, praktiserer åpne nattverdsbord for hverandres medlemmer og anerkjenner hverandres ordinerte tjenester, pastoral- og tilsynstjenesten.

I de senere år har det skjedd en tilnærming mellom våre kirkesamfunn gjennom et forsterket samarbeid på lokalplan og det gode økumeniske klimaet som har utviklet seg i Norge. En utveksling av prester mellom våre kirkesamfunn har derfor vært praktisert i mange år. Vårt felles medlemskap i LVF bekrefter og formaliserer denne praksisen.

I LVF Constitution, III, uttrykkes dette slik:

” The Lutheran World Federation is a communion of churches which confess the triune God, agree in the proclamation of the Word of God and are united in pulpit and altar fellowship.”

Dialoggruppen ønsker å understreke betydningen av kirkesamfunnenes felles læregrunnlag for vårt samarbeid. En dialog mellom våre kirkesamfunn har derfor nødvendigvis en annen karakter enn en dialog mellom kirkesamfunn med ulik bekjennelsesgrunnlag. Med utgangspunkt i denne grunnleggende enigheten konsentrerer dialogen seg derfor om de forskjellene som finnes, men som ikke er kirkesplittende, og kirkerettslige og praktiske detaljene som trenger en nærmere avklaring.

3. Historiske skillelinjer: Forholdet mellom stat og kirke

DELF ble etablert i 1877, primært på bakgrunn av dissens i spørsmålet om staten som kirkestyre. I motsetning til de kretser som sluttet seg til de frivillige organisasjonene innenfor Dnk i denne perioden, hevdet DELF at foreningsvesenet ikke var noen løsning ettersom dette ikke ivaretok et fullt menighetsliv. Ut fra datidas lovgivning ble DELF underlagt dissenterloven, selv om kirken ikke dissenterte i konfesjonelle spørsmål. Dette ga både de rettigheter og de begrensninger øvrige frikirkesamfunn hadde.

Det må i denne sammenhengen nevnes at ikke all opptreden fra Dnk's side var like viselig. DELF ble ofte ansett som et dissentersamfunn, og truende for Dnk's posisjon. Særlig den første tida var det flere konflikter vedrørende dåp, nattverd, ektevigsel, gravferd og konfirmasjon, enkelte ganger også med politianmeldelser. I tillegg kom dissenterlovens begrensninger. Blant de spørsmål som var vanskelige for DELF's folk, var manglende adgang til å undervise i kristendom i grunnskolen.

De fleste av disse sakene har etter hvert funnet sin løsning, og samarbeidsklimaet mellom våre to kirker er relativt uproblematisk. Det prinsipielle hovedskillet går fortsatt primært på kirkeforståelsen, og forholdet mellom folkekirke og bekjennelseskirke kan fortsatt gi spenninger og utfordringer. Snart 130 års tradisjoner har også medført ulikheter i fromhetstradisjoner og ytringsformer. DELF ligger i slike saker tradisjonelt nærmere de store lekmannsbevegelsene innen Dnk enn "den offisielle kirken". Vi kan imidlertid ikke se at dette spørsmålet bør overbetones, dette er heller enn type spenninger som like mye ligger innenfor våre respektive kirker som mellom dem.

Bakgrunnen for dannelsen av DELF har også ført til ulikheter i kirkestruktur. DELF har en presbyterial-synodal struktur, og differensierte medlemskapskategorier, der bare medlemmer i "fullt medlemskap" har styringsrett i menighetene.

DELF ga i sin kirkesynserklæring fra 1968 uttrykk for to viktige prinsipper i kirkeforståelsen:

1. Kirken selv må ha det fulle ansvar for kirkens liv – uavhengig av statsmakten
2. Kirken selv må defineres som troens bekjennere med styringsrett, med et embete med ansvar for nådemiddelforvaltningen, å lære evangeliet og meddele sakramentene slik at troen kan skapes hos mennesker..

Dette er fortsatt DELF's posisjon i dette spørsmålet.

Dnk's kirkeforståelse og kirkestruktur har i de siste år, og er fortsatt, under sterk diskusjon. Dnk har hatt sitt eget utvalg til å utrede spørsmålet, og et offentlig utvalg har nylig levert sin utredning om Dnk's framtidige relasjon til staten (NOU 2006:2 Staten og Den norske kirke). Utvalgets flertall foreslår at Den norske kirke i framtida ikke lenger i rettslig og organisatorisk forstand skal være en del av staten. Endringen foreslås gjennomført ved at Den norske kirke opprettes som eget rettssubjekt og at den grunnlovfestede ordningen med Kongen og det kirkelige statsråd som kirkestyre avvikles. Forslaget innebærer likevel en form for videreføring av Den norske kirkes særskilte stilling, først og fremst gjennom en særskilt lov om Den norske kirke.

Den norske kirke forstår seg selv organisatorisk som en videreføring av den kirke som ble etablert i Norge ved slutten av det første årtusen. Statskirkeformen ble etablert ved reformasjonen og bestyrket gjennom enevoldstidens kongestyre. Dens nåværende organisasjon er et resultat av en historisk utvikling der rådsstrukturen har vokst fram ved siden av embetsstrukturen. Dette har gitt kirken en stor grad av indre selvstyre som trossamfunn.

Statskirkeordningen innebærer likevel at statlige organer (framfor alt Kongen/kirkelig statsråd) har visse styringsoppgaver i kirken, at Den norske kirke er finansiert over offentlige budsjetter (stat og kommune) og at det rettslige grunnlaget for kirkens ordninger og styreform er gitt i grunnloven og i særskilt kirkelovgivning.

På bakgrunn av en henvendelse fra det offentlige stat-kirke-utvalget vedtok Kirkemøtet i 2004 en uttalelse om Den norske kirkes identitet og oppdrag. Her beskrives kirkens grunnlag og mål, og omtales ulike sider ved kirkens fellesskap, organisasjon og styringsform. Om forholdet mellom stat og kirke uttaler Kirkemøtet:

”Statskirkeordningen har spilt en viktig rolle for Den norske kirkes plass i det norske samfunn og for forholdet mellom kirke og folk. Også i dag sikrer det nære forhold mellom kirke og stat viktige hensyn både for kirkemedlemmene og for samfunnet. På den annen side har den nære koblingen mellom kirke og statsmakt hatt sine problematiske sider, ikke minst for minoritetene. Mange av de opprinnelige forutsetningene for etableringen av statskirkeordningen er i dag betydelig endret. Med flere tros- og livssynsamfunn er det ikke lenger sammenfall mellom kirke og befolkning. Innføringen av et parlamentarisk demokrati innebærer at kongens personlige kirkestyre er erstattet av organer som henter sitt mandat også fra velgere som ikke er medlemmer av kirken. Et viktig kriterium for den fremtidige ordning av forholdet mellom kirke og stat er at den skal sikre religionsfriheten, både for Den norske kirke og for andre tros- og livssynsamfunn. Så lenge statskirkeordningen består, er det avgjørende at statlige organer utøver sitt kirkelige styringsansvar med respekt for kirkens identitet og trosgrunnlag og med sikte på å sette kirken i stand til å utføre sitt oppdrag.” (KM 11/04)

”Som folkekirke er Den norske kirke ikke identisk med folkefellesskapet, men er et særegent fellesskap bygd på dåpen og troen. Som trossamfunn har folkekirken en identitet som er forankret i eget trosgrunnlag. Kirkemøtets vedtak om at Den norske kirke skal være en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke gir uttrykk for denne identitet.”

I samtalen ble det tydelig at de store forskjellene i kirkesamfunnenes rolle og funksjon i forhold til staten har utgjort et markant skille mellom våre kirkesamfunn. Resultatet av de pågående reformprosesser i forhold til Den norske kirkes ordning vil derfor være av avgjørende betydning i forhold til kirkeforståelsen.

Det er av stor betydning at man i det videre arbeid med spørsmålet tar hensyn til de sår som er påført minoritetskirkesamfunnene gjennom majoritets- og statskirken.

4. Dåp og medlemskap

Begge våre kirkesamfunn deler et luthersk dåpssyn, og understreker dåpens sentrale betydning i det kristne liv som Guds frelseshandling for mennesket. Vårt felles dåpssyn er i samsvar med CA IX:”Om dåpen lærer de at den er nødvendig til frelse, og at Guds nåde blir budt fram ved dåpen, og at barna bør døpes, de som blir mottatt i Guds nåde, når de ved dåpen er overgitt til Gud.”

Enhver dåp i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn anses som gyldig dåp. For å bli medlem i Dnk eller DELF må man være døpt i samsvar med dette.

Mennesker som er døpt blir derfor ikke døpt på ny, uansett hvilket kirkesamfunn som har utført dåpen.

I Den norske kirke har man tradisjonelt lagt stor vekt på at dåpen er det eneste kriteriet for medlemskap. Det stilles ikke noen formelle krav utover det. Denne vektleggingen av at alle dømte er fullverdige medlemmer av kirken i kraft av sin dåp er en viktig del av kirkens

selvforståelse som folkekirke, der alle dømte medlemmer anses som fullverdige og stemmeberettigede medlemmer.

Samtidig er man seg i Dnk også bevisst kirkens ansvar for trosopplæringen av sine dømte medlemmer, hvilket blant annet kommer til uttrykk i den pågående trosopplæringsreformen.

Jfr. KM 11/04: "11. Medlemskap og deltakelse

Den norske kirke vil bekrefte og ivareta alle sine dømte som fullverdige medlemmer. I Den norske kirke er det store variasjoner i kirkemedlemmenes forhold til kristen tro og til deltakelse og engasjement i kirkens liv. Kirken vil legge til rette for at flere kan se gudstjenesten og menighetsfellesskapet som et sted å uttrykke og finne styrke til troen."

I DELF opererer man med flere kriterier for fullt medlemskap enn i Dnk.

Dåpen er det felles grunnleggende kriteriet for medlemskap i kirkene.

I begge kirkesamfunn finnes det en minstealder for å kunne være stemmeberettiget.

I DELF forutsettes det i tillegg "fullt medlemskap", som vanligvis oppnås etter konfirmasjonen, i 15-årsalderen. Det stilles lærekrav til medlemmene for å kunne stille til valg i kirkesamfunnet. Det betyr at man i DELF for å oppnå fullt medlemskap både må være døpt og i tillegg slutte seg eksplisitt til kirkesamfunnets læregrunnlag. I praksis betyr det at man forutsetter et konkret engasjement i en lokal menighet.

Begge kirker har interne medlemskapsbestemmelser. I Dnk gir dåp fullt kirkemedlemskap.

Læreforpliktelsen legges ikke på den enkelte, men på organet i sin helhet.

I DELF skilles det i denne kirkes forfatning mellom "fullt medlemskap", "barn" og "begrenset medlemskap". Alle disse er kirkerettslig å regne som medlemmer, men det er bare medlemmer i "fullt medlemskap", det vil si mennesker som etter konfirmasjonsalder aktiv har gitt til kjenne ønske om medlemskap, og der det ikke er noe til hinder for slikt medlemskap, som har stemmerett på menighetsmøte og adgang til de fleste verv og stillinger i kirkesamfunnet.

Praktiske spørsmål:

Det finnes rettslig grunnlag for at barn tilhørende Dnk kan døpes i DELF, og omvendt.

Det betyr at dåp av barn, hvor foreldrene tilhører det andre kirkesamfunn, kan prinsipielt sett utføres i begge kirkesamfunn. Barnet vil allikevel bli medlem av foreldrenes trossamfunn.

Dette forutsetter prestenes vilje til å forette dåp av medlemmer til det andre kirkesamfunnet.

Trossamfunnsloven og Kirkeloven har sammenfallende bestemmelser om hvor et udøpt barn anses å ha tilhørighet. Prester i Dnk har anledning, men ikke plikt, til å døpe barn av medlemmer i DELF, altså barn som tilhører DELF. Tilsvarende kan barn av medlemmer i

Dnk døpes i DELF, selv om dette bare skjer unntaksvis.

Barn som etter trossamfunnslovens bestemmelser hører inn under DELF, blir ved dåp ikke medlem av Dnk. Det må i så fall aktivt meldes inn, eller etter begjæring bli registrert som tilhørende før dåpen. Tilsvarende blir barn som etter kirkeloven § 3 hører inn under Dnk, ved dåp (også om det døpes i DELF) medlem av Dnk.

I spørsmålet om dåpssted anbefales det at dåp normalt forrettes i den menighet barnet vil ha sin nærmeste tilknytning, for å understreke sammenhengen mellom dåp og medlemskap. Der det foreligger andre ønsker med rimelige grunner anbefales en stor grad av romslighet. Men spørsmålet bør i så fall tas opp i dåpssamtalen.

Trossamfunnsloven § 8 medfører at det ikke er adgang til å være medlem av Dnk og DELF samtidig.

5. Embete og det allmenne prestedømme

Begge våre kirker bygger sin forståelse av embete på Confessio Augustana V., "Om det kirkelige embete.":

"For at vi skal komme til denne tro, er det innstiftet en tjeneste med å lære evangeliet og meddele sakramentene. For ved Ordet og sakramentene som midler blir Den Hellige Ånd og\litt, han som virker troen, hvor og når Gud vil, i dem som hører evangeliet, nemlig at Gud, ikke for våre fortjenesters skyld, men for Kristi skyld, rettferdiggjør dem som tror at de blir tatt til nåde for Kristi skyld."

Embetet er til for at Ord og sakrament skal forvaltes. Embetsbærerene er "rettelig kalt" (CA XIV) av kirkene til denne tjenesten.

Embetet er innstiftet for menighetens del, og ikke omvendt. Kirken trenger medarbeidere på mange plan, både ordinerte, ikke ordinerte medarbeidere og frivillige. Det er dog ikke medarbeiderne som gjør kirken til kirke, men kirken er innstiftet av Gud, og for at Guds nådegaver skal nå frem til menneskene. Kirkens grunn ligger i Guds kall til menneskene, og i Guds oppdrag til å forvalte nådemidlene slik at menigheten kan bygges opp.

Embetet betegner den spesielle tjenesten noen mennesker blir kalt til og ordinert til.

Menigheten har behov for en ordnet tjeneste, en ordnet forvaltning av Ord og sakrament.

Alle kirkens medlemmer er i dåpen blitt vigslet til tjeneste for Kristus og sine medmennesker. I vår felles lutherske tradisjon kalles det "det allmenne prestedømme". I 1.Peter 2,9 omtales de kristne som "en utvalgt slekt, et kongelig presteskap, et hellig folk, et folk som er Guds eiendom, for at dere skal forkynne hans storverk, han som kalte dere fra mørket til sitt underfulle lys" Når ordet "presteskap" brukes i Det Nye Testamente, er det enten som en betegnelse for Kristus, øverstepresten, eller som et begrep for å omtale alle de kristnes delaktighet i det allmenne prestedømme.

Alle er prester i den forstand, og skal ofre seg selv med hele sitt liv i tjenesten for Gud. Å høre til det "allmenne prestedømmet" er ikke en individualistisk beskrivelse av enkeltpersoners status, men et begrep som forteller om kvaliteter som alle dømte kristne har del i, fordi de tilhører kirken. Gjennom dåpen hører alle til Guds folk og alle er kalt til tjenesten for Gud, i Guds kirke på jorden.

I begge våre kirkesamfunn spiller lekfolksbevegelsen en stor rolle, og man har tradisjonelt lagt vekt på at det er hele menigheten som kalles til tjeneste for Gud.

Forholdet mellom det allmenne prestedømme og den særskilte tjeneste med å forkynne evangeliet og forvalte sakramentene er tenkt og ordnet ulikt i våre to kirkesamfunn. Dette kommer blant annet til uttrykk ved at DELF praktiserer ordinasjon av eldste, som gjennom denne handlingen innvies til et ledelsesoppdrag og til å kunne ivareta sakramentforvaltningen i en lokal menighet. Handlingen forrettes av en lokal pastor.

I tillegg til de pastoralt ordinerte eldste, finnes det i alle menigheter en biskoppelig ordinert prest.

Kirkerettslige aspekter:

I **Dnk er** hovedregelen at bare ordinerte prester kan forrette dens kirkelige handlinger og forordnede gudstjenester. Prestene kan ikke utføre slike tjenester andre steder enn der de er tilsatt som menighetsprest, uten etter tillatelse fra vedkommende sokneprest eller fra biskopen. Ved spesielle tilfeller kan biskopene i Dnk gi egnede personer retten til å forrette sakramentene. Dette begrunnes ut fra et "nødsprinsipp".

Det er vanlig at uordinerte medlemmer av menigheten er aktive under gudstjenestene, for eksempel som tekstlesere, under forbønnen, eller som nattverdsmedhjelpere. Slik medvirkning forutsetter heller ikke medlemskap i kirken. Unntaket er sakramentforvaltningen, som er de ordinertes ansvar.

Biskopen kan gi prester i DELF tillatelse til å preke og medvirke på andre måter i Dnks forordnede gudstjenester og ved kirkelige handlinger (Tjenesteordning for biskop ToB) § 11 første ledd). I gudstjenester som ikke er forordnet kan slik tillatelse gis av menighetens prest. (Regelverk om Bruk av kirker § 10 tredje ledd)

I DELF finnes det ikke offisielle regler når det gjelder muligheten for prester fra Dnk å gjøre. Det ligger innenfor den enkeltes menighets ansvar å treffe avgjørelse på dette. Det er ikke uvanlig at prester fra Dnk medvirker ved gudstjenester i DELF.

Etter søknad og anbefaling fra DELF kan biskop i Dnk treffe vedtak om at en persons prestevigsling skal anses som gyldig grunnlag for å utøve prestedtjeneste i Dnk uten ny vigsling. Det kreves ikke ny ordinasjon. (ToB § 8 femte ledd).

Slikt vedtak innebærer ikke dispensasjon fra kvalifikasjonskravene for tilsetting av prest.

En prest fra DELF vil imidlertid kunne engasjeres som vikar for kortere eller lengre perioder selv om vedkommende ikke fyller kvalifikasjonskravene for fast tilsetting.

Normalkvalifikasjonskravene for fast tilsetting er can.theol-grad i tillegg til praktisk-teologisk eksamen. Det finnes også regler som åpner for tilsetting på grunnlag av alternativ utdanning, jfr Forskrift om tilsetting av menighetsprest.

Ved fast tilsetting kreves normalt medlemskap i Dnk. Biskopen kan imidlertid dispensere fra dette kravet (ToB § 11 annet ledd)

Disiplinærbestemmelser som gir grunnlag for å frata en prest i Dnk "kappe og krave" gjelder også for dem som er gitt rett til å utøve prestedtjeneste i Dnk på grunnlag av ordinasjon i annet kirkesamfunn. (Men retter seg bare mot denne retten, og ikke mot deres ordinasjonsfullmakt i eget kirkesamfunn)

I DELF finnes det ikke offisielle regler når det gjelder muligheten for prester fra Dnk å gjøre tjeneste. Det ligger innenfor den enkeltes menighets ansvar å fatte avgjørelser på dette.

Det er ikke uvanlig at prester fra Dnk medvirker ved gudstjenester i DELF.

I DELF er hovedregelen at de ordinerte i menigheten – eldsterådet, hvor også pastoren er medlem, har ansvar for gudstjenestelivet. Det er imidlertid ikke uvanlig med aktiv deltagelse fra andre, også ikke-ordinerte, både som talere, forbønnsledere og medvirkende på andre måter.

Også i Dnk er det vanlig at uordinerte medlemmer av menigheten er aktive under gudstjenestene, for eksempel som tekstlesere, under forbønnen, eller som nattverdsmedhjelpere. Slik medvirkning forutsetter heller ikke medlemskap i kirken. Unntaket er sakramentforvaltningen, som er de ordinertes ansvar.

U.OFF.- kun til intern drøfting

DELF har ingen formalkrav forut for ordinasjon. For pastorer kreves imidlertid kirkens egen praktisk-teologiske utdanning fullført innen ett år etter inntreden i tjenesten. Alle som skal ordineres må ha kirkelig godkjenning. For pastorer gis denne godkjenningen etter læresamtale med tilsynsmannen, for eldste etter læresamtale med menighetens pastor. Både kall av pastor og eldste skjer i menighetsmøtet, og det finnes ingen sentral ansettelsesmyndighet i stillinger som er knyttet til lokalmenighetene.

Eldsteordinasjon forestås normalt av menighetens pastor. Ordinasjonen er i DELF er en ordinasjon til en prinsipielt vedvarende tjeneste. De ordinertes fullmakter er imidlertid knyttet til aktiv tjeneste i menigheten, både pastorer og eldste som slutter i tjenesten betraktes som vanlige menighetsmedlemmer. Unntaket er sakramentforvaltning, der fratrådte eldste kan forrette. Tilsynsmennene forestår ordinasjonen av pastorer.

Både ikke-ordinerte medlemmer av DELF og medlemmer av andre kirkesamfunn kan bistå ved ordinasjonshandlingen.

For fast tilsetning som pastor kreves fullt medlemskap i kirkesamfunnet. Det kan gis dispensasjon for medlemskapskravet i vikariater, prosjektstillinger, og i enkelte rent administrative stillinger.

Ved start av tjeneste i ny menighet skjer ny innsetting, men ikke ny ordinasjon. Om en som er ordinert til eldste senere blir pastor gjentas heller ikke ordinasjonen, men vedkommende innsettes til sin nye tjeneste.

Forslag Per-Otto Gullaksen:

I denne sammenhengen må det vurderes hvorvidt de ordinerte eldste som kun har fullmakter til tjeneste i en bestemt lokal menighet, og som er ordinert av lokal pastor, ikke tilsynsmann, fra Dnks side kan gjenkjennes som bærere av det ordinerte embete.

Selv om ikke Dnk har en slik ordning, vil man heller ikke fra dette kirkesamfunn utelukke at det kan være teologisk grunnlag for en ordinasjon til lokalt avgrenset tjeneste. Dette er også kjent fra anglikansk kirkeliv under betegnelsen "non-stipendiary ministry". Ut fra Dnks tradisjon og historie vil det imidlertid da være naturlig å legge vekt på at også en slik ordinasjon bør utføres av en biskop eller den som ivaretar episkopé i kirkesamfunnet.

Det er på denne bakgrunn nødvendig å presisere at den gjensidige anerkjennelse av hverandres ordinasjon/vigsling som grunnlag for å gjøre tjeneste i det andre kirkesamfunnet, kun omfatter dem som er biskoppelig ordinert eller vigslet.

Forslag Stephanie Dietrich:

I denne sammenhengen må det vurderes hvorvidt eldsteordinasjonen som skjer i en lokal menighet og forestås av lokal pastor, ikke tilsynsmann, anses som en ordinasjon som er i samsvar med Den norske kirkes ordinasjonsforståelse.

Ved en eventuell tjeneste av en eldste i Den norske kirke vil det, på samme måte som ved utveksling av pastorer, legges til grunn de regler som til enhver tid gjelder, for eksempel når det gjelder utdanningskrav.

Prinsipielt vil det ikke være noe i veien for at man samarbeider om enkeltgudstjenester lokalt. I denne sammenheng kan det sies at man fra Den norske kirkes side anerkjenner de eldstes embete som gyldig embete i DELF. Samtidig vanskeliggjør den lokale og stedbundne karakteren av de eldstes tjeneste, deres fullmakter og ordinasjon en full anerkjennelse av deres embete.

I og med at embetsstrukturen i Den norske kirke er annerledes, og forvaltningen av sakramentene er tilordnet prestetjenesten, finnes det ingen klare parallelle strukturer mellom en ordinert eldstetjeneste slik vi kjenner den fra DELF og den ordinerte tjenesten i Dnk. I Dnk foretas ordinasjon til det kirkelige embete alltid av den som ivaretar en overordnet tilsynsfunksjon, biskopen. Den norske kirke ønsker å understreke at det prinsipielt sett er ønskelig at ordinasjonen til det kirkelige embete foretas av tilsynsmann. En full gjensidig anerkjennelse av hverandres ordinerte tjenester ville forutsette dette. Representantene fra Dnk ønsker å utfordre representantene fra Frikirken om å reflektere over hvorvidt det kunne være mulig å revidere noe av deres praksis når det gjelder ordinasjon, ved at tilsynsmann foretar ordinasjon, i stedet for lokal pastor.

6. Tilsyn

Begge våre kirkesamfunn har ordninger og strukturer for kirkelig tilsyn.

I DELF er det organisert gjennom en tilsynsmannsstruktur. Tilsynsmennene velges av presbyteriet (tilsynsområdet) på åremålsbasis. I DELF er også synodens formann og nestformann definert som tilsynsmenn, men uten særskilte funksjoner i forbindelse med ordinasjon. Både tilsynsmennene i presbyteriene og i synoden innsettes i sin tjeneste ved en egen innsettelseshandling.

DELF bruker altså ikke begrepet biskop, men tilsynsmann. Uavhengig av terminologien forstår imidlertid tilsynsembedet som en pastoral tilsynstjeneste, med et særlig ansvar for kirkens enhet, og et tegn på kirkens apostolisitet.

I Dnk føres tilsynet av biskopene. Ordinasjon av prester forrettes også av biskoper. Det er forrettende biskop som beslutter om hvem som skal medvirke ved ordinasjon og bispevigsling. Også medlemmer av DELF kan innbys til å medvirke. (Vigslingsliturgiernes Alminnelige bestemmelser pkt. 6)

I Porvooerklæringen har Dnk sluttet seg til følgende forståelse av bispeembetet:

"Vi erkjenner at det personlige, kollegiale og felleskapsbaserte tilsyn (episkopé) i ulike former finnes og utøves i alle våre kirker, som et synlig tegn som uttrykker og tjener Kirkens enhet og kontinuiteten i det apostoliske liv, det apostoliske oppdrag og den apostoliske tjeneste.

Vi erkjenner at bispeembetet verdsettes og opprettholdes i alle våre kirker, som et synlig tegn som uttrykker og tjener Kirkens enhet og kontinuiteten i det apostoliske liv, det apostoliske oppdrag og den apostoliske tjeneste."

(Porvoo Felleserklæringen 58.a. (v) (vi)).

I Porvoo Fellesuttalelsen understrekes det at alle undertegnende kirker "har bevart en ordnet suksisjon i bispeembetet, innenfor kontinuiteten i sitt pastorale liv, noe som særlig kommer til uttrykk i ordinasjonen eller vigslingen av biskoper og i de erfaringer og det vitnesbyrd som kommer til uttrykk gjennom de historiske bispeseter". (§56)

Den norske kirke har samtidig gjennom sitt medlemskap i LVF og gjennom undertegningen av Leuenbergkonkordien gitt uttrykk for at den ikke ser på episkopale tilsynsstrukturer som en

nødvendig betingelse for alter- og prekestolfellesskap. Det avgjørende er at det finnes ordnete former for tilsyn, "episkopé", ikke på hvilken måte de er utformet.

Jf. signaturforklaringen ved undertegnelsen av Leuenbergkonkordien:

4. "På bakgrunn av de økumeniske avtaler som vi har inngått, er det blitt tydelig for oss at både forståelsen av og den konkrete utformingen av kirkefellesskap blir ulik i de forskjellige kontekster. I alle våre kirker finnes det former for pastoral tilsynstjeneste («episkopé»). Dette er en nødvendig funksjon i alle kirker. Den konkrete utformingen og forståelsen av det kirkelige tilsyn kan likevel variere.

I Porvooavtalen har Den norske kirke sammen med de andre signaturkirkene uttrykt at fellesskapet i Ord og sakrament tydeliggjøres gjennom den tilsynstjeneste som tilhører hyrde- og læreembetet, og som bispeembetet i spesiell forstand er betrodd. Disse er ytre tegn på kirkelig enhet. Både ut fra den økumeniske samtale og ut fra vår egen kirkes historie har vi lært å verdsette denne tradisjonen. Bispeembetets plass i Den norske kirke har gjort det enklere å nå frem til fellesskap med anglikanske kirker. Det forhindrer ikke at vi kan anerkjenne kirker som ikke har et slikt embete og ha fullt kirkefellesskap med dem. "

I begge kirker forutsettes at menighetene står under tilsyn av den respektive kirkes tilsynsorgan på den måte hver kirke beskriver denne ordning.

Når DELF har tilsynsmenn som virker på "åremålsbasis" og føres inn i tjenesten gjennom en "innsettelse", mens Dnk vigslers sine biskoper, gjenspeiler dette en ulik forståelse av bispevigslingen/innsettelsen betydning i våre kirkesamfunn. I Dnk vektlegges i mye større grad det personale aspektet ved tilsynstjenesten, hvilket blant annet synliggjøres gjennom håndpåleggelsen som tegn på den apostoliske suksesjonen.

(Her skal det følge et avsnitt om liturgien for innsettelse av tilsynsmanen. Følges opp av SDI)

De forskjeller som finnes er ikke til hinder for alter- og prekestolfellesskap mellom våre kirker så lenge det finnes ordnete former for tilsyn i begge våre kirkesamfunn.

Det betyr at det er en noe ulik utforming og forståelse av tilsynstjenesten i våre kirker. Begge kirkesamfunn vektlegger bispeembetets/tilsynstjenestens enestående betydning for kirkens enhet. Dette handler om å være i kontinuitet med det apostoliske trosvitnesbyrd. og kirkens tilsyn, utføres samme tjenesten av tilsynsmanen i DELF. Begge kirker er enige i at tilsynstjenesten er en *nødvendig* funksjon i kirken, men at den konkrete utformingen av denne tjenesten kan variere uten at dette er til hinder for full anerkjennelse av hverandres kirker og alter- og prekestolfellesskap.

7. Nattverd

Begge våre kirkesamfunn deler en forståelse av nattverden som har sitt grunnlag i Bibelen og Den Augsburgske bekjennelse.

Det er ingen uenighet om forståelsen av selve nattverdshandlingen.

Begge våre kirkesamfunn har et åpent nattverdbord. Det stilles ikke krav om konfirmasjon eller kirkemedlemskap for å kunne delta i nattverden.

Også dømte barn kan motta nattverden, når de har fått veiledning om nattverden og er sammen med foreldre, faddere eller andre som har medansvar for deres kristne oppdragelse.

I **Dnk** er det en ordinert prest som skal forette nattverd. Unntaksvis kan biskopen utstede fullmakt til enkeltpersoner som anses som skikkede til å forette nattverd i avgrensede perioder.

Per i dag har diakonene rett til å forvalte nattverd ved soknebudshandlinger.

I **DELF** forrettes nattverden av ordinerte, dvs. enten pastorer eller eldste. Unntaksvis kan nattverdforvaltning delegeres. Dette kan skje ved samlinger i menighetens regi der menigheten ønsker at nattverd feires, og ingen av menighetens ordinerte kan forette. I slike tilfeller kan eldsterådet delegere denne oppgaven til andre medlemmer i fullt medlemskap.

8. Aspekter ved kirkesamfunnenes liv: Konfirmasjon, vigsel, begravelse, bruk av kirker

8.1 Konfirmasjon

Begge våre kirkesamfunn har konfirmasjonshandlinger.

I **DELF** har denne handlingen først og fremst vært forstått som en del av dåpsopplæringen, som avsluttes gjennom en kunnskapsprøve. Denne kunnskapsprøven er i de senere år blitt kalt for konfirmasjon.

I **Dnk** har det skjedd en utvikling når det gjelder forståelsen av konfirmasjonen. Den anses i dag ikke som en bekreftelse av dåpsløftet, men først og fremst som en del av dåpsopplæringen og som en forbønningshandling.

Konfirmasjon forutsetter i Dnk dåpen. Det medfører at det er mange ungdommer som vil bli døpt før konfirmasjonen, og Dnk er i dag det kirkesamfunnet i Norge som doper flest "voksne".

I **DELF** er dåpen ingen nødvendig forutsetning for konfirmasjonen.

Konfirmasjonen er ikke i noen av kirkene en sakramental handling.

Det vil prinsipielt og kirkerettslig sett ikke være noe i veien for at ungdom kan delta i dåpsundervisningen og bli konfirmert i det andre kirkesamfunn, selv om det ikke er medlem der. Det anbefales at det legges til rette for stor romslighet i dette spørsmålet. Samtidig vil det også være naturlig at den lokale menigheten har en samtale med både konfirmanten og hennes/hans familie om vedkommendes ønske for konfirmasjon i et annet kirkesamfunn enn hennes/hans eget.

8.2 Vigsel og begravelse

Verken vigsel eller begravelse av våre kirkers medlemmer forutsetter medlemskap, og kan forrettes i det andre kirkesamfunn av godkjente vigselsmenn, eller i samsvar med våre kirkers respektive ordninger for seremoniene. Begravelser behøver ikke forettes av prester, mens vigsel forutsetter forettelse av godkjente vigselsmenn.

8.3 Bruk av kirker

Dialoggruppen anser det som ønskelig at kirkesamfunnene kan samarbeide om bruken av kirkebygninger der det er tilrådelig.

Menighetsrådet kan låne ut kirken til gudstjenester, oppbyggelige møter og kirkelige handlinger i regi av DELF (Regler om Bruk av kirker § 5) Vedtak kan påklages til biskopen (§8).

I DELF kan det lokale eldsteråd låne ut kirken til kirkelige formål i regi av andre kirkesamfunn.

I lys av det nære forhold mellom våre to kirker anbefales en romslig holdning i dette spørsmålet fra begge kirkers side. Hovedregelen bør være at bruk kan skje forutsatt at det ikke kommer i konflikt med menighetens egne behov for lokalet, eller at bruken av særskilte grunner kan være problematisk for noen kirker.

Det finnes et stort potensial til samarbeid når det gjelder våre kirkesamfunnenes konkrete samliv på lokalplan. Både når det gjelder ungdoms- og konfirmantarbeid, samarbeid omkring kirkelige handlinger og utlån av kirker bør det vises stor romslighet og sjenerøsitet overfor hverandre og det er ønskelig at det etableres ulike typer organisert fellesskap på lokalt plan, der det er naturlig.

9. Avtale mellom DELF og Dnk

Felleserklæring

På grunnlag av vår felles forståelse av Kirkens vesen og oppdrag, vår grunnleggende enighet i troen i samsvar med vår felles lutherske bekjennelse, vil vi, DELF og Dnk, uttrykke følgende erkjennelser og forpliktelser:

Vi

- (1) anerkjenner hverandres kirker som tilhørende Jesu Kristi ene, hellige, allmenne og apostoliske kirke, og som har del i hele Guds folks oppdrag,
- (2) anerkjenner at begge våre kirker står sammen i bekjennelsen av den apostoliske tro slik den er gitt oss i Den Hellige Skrift og uttrykt i de oldkirkelige bekjennelser, Den Augsburgske Bekjennelse og Luthers Lille Katekisme.
- (3) anerkjenner hverandres dåp og forvaltningen av nattverdens sakrament,
- (4) anerkjenner hverandres prestedtjeneste
- (5) anerkjenner at begge våre kirker har en ordinert prestedtjeneste og en tilsynstjeneste (episkopé), som i ulike former finnes og utøves i våre kirker, i den kontinuitet som det apostoliske liv, det apostoliske oppdrag og den apostoliske tjeneste representerer
- (6) anerkjenner at begge våre kirker med dens menigheter og medlemmer forstår seg selv som Kristi éne legeme på jord, der alle er lemmer av Kristi éne kropp. Alle har gjennom sin dåp del i hele Guds folks allmenne prestedømme, og i kallet til å tjene (1. Pet 2,5). Vi tror at alle kirkens lemmer gjennom dåpen er en del av Guds folk på jorden og er kalt til tjenesten for Gud og menneskene.
- (7) understreker sammenhengen mellom dåp og tro, og understreker viktigheten og behovet av trosopplæringen.

U.OFF.- kun til intern drøfting

- (8) anerkjenner at vi fortsatt er to ulike kirker, forent i vår felles læregrunnlag, men vokst ut av hver vår tradisjon og med hver vår særegne historie. Våre kirkeordninger vil fortsatt være fastsatt etter den respektive kirkens egne bestemmelser.

Forpliktelse

På grunnlag av vår felles tradisjon som lutherske kirker i Norge, og i samsvar med vår felles kirkeforståelse slik det kommer til uttrykk i Confessio Augustana VII¹, forplikter vi oss til å arbeide for at vårt fellesskap synliggjøres ved at

1. vi står sammen om å utføre kirkens oppdrag og tjeneste i vårt land, og ber for og med hverandre; og søker former for samarbeid der det er naturlig, både på lokalt, regionalt og nasjonalt plan
2. vi hilser medlemmer fra hverandres kirker velkommen som våre egne medlemmer til å delta i gudstjenester, motta sakramentene og andre pastorale tjenester, og hilser dem velkommen inn i menighetens fellesskap.
3. vi feirer gudstjeneste og nattverd sammen, hvor ordinerte embetsbærere fra begge kirker gjør tjeneste sammen, eller hvor ordinerte embetsbærere fra en kirke leilighetsvis gjør tjeneste i den andres kirke
4. vi åpner for at prester eller andre som er biskoppelig vigslet til kirkelig tjeneste, etter invitasjon og avtale mellom kirkene og i samsvar med de regler som til enhver tid gjelder, kan utføre samme tjeneste i den andre kirken uten ny ordinasjon eller vigsling;
5. vi åpner for at representanter for hverandres kirker inviteres til å delta i vigsling til bispe/tilsynstjeneste og ordinasjon av prester eller vigsling til annen kirkelig tjeneste, og ved innsettelse til kirkelig tjeneste på lokalt plan,
6. vi arbeider for at det etableres ulike typer organisert fellesskap på lokalt plan, der det er naturlig,
7. inviterer hverandre til hverandres Kirkemøte/synode og avholder et årlig kontaktmøte mellom våre kirkesamfunn
8. vi fortsetter med samtaler og felles studium av viktige spørsmål for tro og liv, når og på de måter det måtte være naturlig
9. vi arbeider for at denne avtalen gjøres kjent i våre kirker

Gudstjenestelig feiring

Avtalen bekreftes med felles gudstjenester i begge kirker. Disse markeringer skal vise at vi

- anerkjenner hverandre

¹ VII Om kirken: "Like ens lærer de at det alltid vil forbli én hellig kirke. Men kirken er forsamlingen av de hellige, der evangeliet blir lært rent og sakramentene forvaltet rett. Og til sann enhet i kirken er det nok å være enig om evangeliets lære og om forvaltningen av sakramentene. Men det er ikke nødvendig at det alle steder er ensartede menneskelige overleveringer eller skikker eller seremonier som er fastsatt av mennesker. Som Paulus sier: "én tro, én dåp, én Gud og alles Far osv." "

U.OFF.- kun til intern drøfting

- forplikter oss til å stå sammen på Kirkens tro og vår felles lutherske bekjennelse
- forplikter oss på den felles tjeneste i Guds rike og i dette landet

Gudstjenestene omfatter en erklæring og stadfesting av vårt fellesskap, gjensidig forbønn, utveksling av fredshilsen og felles nattverdsfeiring.

10. Vedlegg: Muligheter for lokalt samarbeid – eksempel Kristiansand v/ Jan Gossner og Dag Nordbø